

KREŠTĀN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena:

Na celý rok 2 zl. — kr.
 Na pol roka 1 » — »
 Na štvrt roka — » 60 »

Jednotlivé číslo 4 kr.

Spisujú a vydávajú:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
 a **GERHARD NÉMETH.**

Hlavný spolupracovník:

FRANTIŠ BLESZKÁNY.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti
 VIII. ker., Práter-úlica 44.

sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
 Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr. Rukopisy sa naspá k nedávajú.

† Karol Ludvík korunný dedič

S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horlivosťou rozširovali, pretože semeno našich vznešených úmyslov len tak budeme môcť rozsiať široko a sebe budúcnosť zabezpečiť.

Tatárska modlitba.

Páni liberálni Tatári naučia sa pomaly i modliť. Toto svedčia tie liberálno-tatárske noviny, ktoré navliekly sa do rúcha „opravdového kresťanstva,“ aby tým ľahšie klamať mohli dobrý náš ľud slovenský. Tieto tatárske papiere pri-niesly nedávno utešenú tatársku modlitbu. Nuž, môžete si myslieť milí rodáci, ako vyzerá tá tatárska modlitba.

Predstavte si liberálneho Tatára, nie na keni, ako pred šesťsto rokmi, lež pešky v krásnych topánkach; nie s baranicou na hlave, lež s mäkkým klobúčikom, za ktorým veselo sedí si perko z divého kohúta, alebo kytka srsti z divého kanca: v ruke drží nie kopiu, lež tie „divé“ kresťanské novinky; veď musíte vedieť, že liberálni Tatári len samú divočinu ľubia. Divých kohútov, divých kancov, „divé“ novinky, to naši liberálni Tatári vždy majú pri ruke.

Predstavte si teda terajšieho Tatára, ako liberálne svoje oči hore dvíha. Počujte, akú vrúcnu modlitbu číta z tých preoblečených „opravdových“ noviniek. Trošku si odkašle, na bok zaškúli, fúziky si pohladí a číta takto:

„Máme prosí dnes Všemohúceho, aby nás osvietil darom Ducha svätého, aby sme jasne videli a aby sme rozoznali dobré od zlého a poznatého dobrého sa pridržali.“ Takto vzdychal na sviatky svätodušné pán Tatár, keď v záhradke zelenej sedel v šatách sviatočných, ako sa na opravdového kresťana sluší.

Či bol na omši v deň sv. Ducha, to nevieme povedať; lež, že „skutočne potrebuje dar Ducha svätého,“ ktorý by mu rozum osvietil, to preukázal nábožný pán Tatár 17. mája, keď na obrázok premenenia Krista Pána ukazujúc prisahal sa, že vraj je to na nebe vstúpenie P. Ježiša. Chudas Tatar, asnaď nikdy neučil sa dejepis biblický, preto nevie rozoznať bradatého Mojžiša a fuznatého Eliáša od anjelov. Ale preto vycibrený p. Tatár na prsia si bije a prisahá sa, že je on „opravdový“ kresťan, bárs na fuznatých starých chlapov hovorí, že sú to anjelia s Pánom Kristom do neba pospiechajúci.

Nuž vidíte milí rodáci, vy ste nie dobrí a opravdoví kresťania, lebo vy vravíte, že anjelia nemaľujú sa s fúzami a bradou; vy nie ste opravdoví kresťania, lebo nechcete počúvať pána Tatára, keď vraj „oblahčiť vám chce úlohu poznávania.“ No, na šťastie »ponechal vám — ako hovorí — *úplne slobodnú vôľu*,« aby ste jeho „poučenie“ buď prijali, buď nie.

Nuž teda, nenasledujte nikoho *slepo*. Tatár vždy radí vám, aby ste už raz nabrali rozumu a aby ste rozmýšľali. Teda prosíme vás pekne. *rozmyšľajte!* Rozmyšľajte, čo to za „opravdo-

vého kresťana, ktorý pri na nebe vstúpení Krista Pána videl Mojžiša a Eliáša a troch apoštolov oči si prikrývajúcich. Zaiste taký opravdový kresťan, bližšie stojí k Mojžišovi, nežli ku Kristovi; zaiste taký kresťan natoľko napáchnuť učením Mojžišovím, takou horúcou láskou horí k Mojžišovi, že nemôže sa zapreť, nemôže na svoju horúcu lásku k Mojžišovi zabudnúť, preto prisahá sa, že s Kristom i Mojžiš vstúpil na nebe.

Kto prišiel do nebe prv, či Kristus a či Mojžiš, o tom pán Tatár nič ešte nehovoril. Avšak možno, že keby to od toho opravdového Tatára záviselo, prednosť dal by Mojžišovi a nie Kristovi.

No ale počúvajte ďalej modlitbu pána Tatára.

Na omšu nechcú chodiť Tatári, a preto len doma pri fajke, alebo v záhradke zelenej, pri pive a pri fláše vína takto si vzdychajú: „My stojíme na základe lásky, lásky *opravdu kresťanskej*, ktorá nerobí rozdielu medzi bohatým a chudobným, medzi pánom a sluhom, medzi *kresťanom a pohanom*.“

Nuž ha! Pytajte sa milí rodáci toho Tatára, na Ducha v zelenej záhradke služby Božie vybavujúceho, prečo neoblečie sa do šiat opravdového pohana, jestli nečiní rozdielu medzi kresťanom a pohanom? Dľa slov pána Tatára teda, opravdový kresťan a opravdový pohan, to je všetko jedno. A kto rozdiel čini medzi kresťanom a pohanom, ten vraj nenasleduje lásku Krista, ktorý vraj aj na kríži za nepriateľov svojich modliť sa. (Ale aj korbáč chytil na kupcov v kostole!)

Nuž vidíte rodáci, akou láskou dýchajú odrazu tí páni Tatári. Na lásku nitriansku, stupavskú, trenčiansku už zabudli. Teraz už dýchajú lásku opravdovú tatársku, ktorá vynechala tisíce voličov bezzákonne; vytrela z popisov mená voličov ľudovej strany, a predsa tatárske oči svoje hore vyvracia do neba a prisahá sa, že nerobí rozdielu medzi spolublížnymi svojími a že všetkých „rovnako prituľuje k prsiam.“

No však to musia byť čudné „prsia,“ ktoré prisahajú, že svedomito popisovať budú voličov, a predsa ubohých roľníkov o volebné právo orabujú, ale židovským voličom najmenej ťažkosti nečinia, ba i takých popíšu, ktorí z Moravy, z Polska a z Haliče poprichádzali a právo občianstva uhorského nemajú. Čudné a čierne jak čert musia byť tie „prsia,“ ktoré stupavskú a nitriansku voľbu, jako i voľby trenčianské za spravodlivé uznaly. Nuž pravda, láska „opravdová“ ku Kristu a tie „prsia všet-

kých rovnako prituľujúce, „prisia“ prisahou svedomitosti zaviazane požadovaly to, aby stupavské, nitrianske kúsky boli potvrdené.

Kto opováži sa proti tomuto poriadku len slovičko prerieť, ten nerozumie prisaha, ten nerozumie „opravdovému“ kresťanstvu. Kto nekýva hlavou na „opravdové“ múdrosti p. Tatára, ten nemá opravdovej lásky ku Kristu, ten je burič, lebo vraj búri proti Bohu a proti viasti a proti zákonom.

No, milí rodáci, keď pán Tatár prestane modliť sa, a keď si zase fajku bude napchávať v zelenej záhradke, pýtajte sa ho takto: Veľkomožný pán Tatár, povedzte že nám, či Koššúth a jeho prívrženci (lavičiar) nebúria proti zákonom, keď vyrovnanie s Rakúskom zazlievajú? Či páni ministri tiež sú buriči, keď zákonnou cestou dáky zákon premenia? Či i sv. Peter a Pavel, a všetci mučeníci boli buriči, keď nechceli sa klaniať modlám dľa zákonov pohanských? Povedzte že nám veľkomožný p. Tatár, či apoštoli nemali „opravdovú“ lásku ku Kristu, a či nehlasali učenie Krista, keď židovským predstaveným povedali, že *viac musíme poslúchať Boha, nežli ľudí?*

Jestli by vám p. Tatár nevedel odpovedať na tieto otázky, nechajte ho, nech sá i ďalej modlí po tatársky za osvietenie Ducha svätého.

Keď sa p. Tatár ešte pár ráz pomodlí, asnáď potom rozozná nielen víno od piva, lež i anjelov od bradatého Mojžiša. Veď by to bolo smiešne, keby len nám radil, aby sme vraj „rozmyšľali“ a on lenivý bol by ku rozmyšľaniu. Smiešne by bolo, keby p. Tatár len na papieri „ctil si presvedčenie každého“ a pri voľbách „presvedčenia“ chcel by nám nahnať *žandarmi a bodákmi*.

Avšak čit! Počúvajte! Pán Tatár v zelenej záhradke ešte i kázeň drží a takto káže: „Dajte Bohu, čo je Božie“ a poradí chváli sa, že my (Tatári) „dávame Pánu Bohu, čo je Božie.“ Áno, (strela vám do pečeni), preto zakázali ste najprv ísť do kostola na sobáš, preto v nedelu rychtárov citujete do kancelárie, preto vypísali ste teraz v Trenčiansku *treťiu voľbu v Rajci* na 14. júni *na nedelu!* Preto zachováva sa svedomito *prisaha* pri voľbách a pri popise voličov.

Čit! Počúvajte! Pán Tatár, ako opravdový kresťan, zase oči dvíha k nebesám a modlí sa za ľudovú stranu, „aby ju Duch svätý osvietil,“ žeby nahliadla, že zle robí (pre Tatárov), že sa rúha Pánu Bohu (nie tomu na nebi, lež tatárskemu), že prestupuje svetské zákony, (keď v Nitre, v Stupave nechcela slepo poslúchať Tatárov).

Ešte raz čit! Pán Tatár konečne prosí vás takto: „Milí rodáci, čítajte čím viac, čím častejšie. *Nedajte sa viesť jako hoviadka* na povrázku, buďte si už raz povedomí svojej ľudskej hodnosti!“ (Dal by P. Boh!)

Čit! Čujte! Pán tatár z opravdovej kresťanskej lásky napomína vás, aby ste sa nedali „strašiť *pekľom* od vzdelávania sa.“ Teda Tatár nezná pekla, lebo je on opravdový kresťan. On chce vás vzdelávať, keď prisahá sa, že Kristus s fúznatými anjeli vstúpil na nebe.

Pán Tatár neučil sa, že Kristus rozdiel činil medzi pšenickou a kúkoľom, medzi ovcami a vlkami, medzi apoštolmi a farizejmi a že korbáč chytil v kostole na bezbožných kupcov.

Preto modli sa tak po tatársky! x.

POLITICKÉ CHÝRY.

Pápežský vyslanec v Budapešti. Monsignore Achilles Locatelli konateľ to pápežskej nunciatury vo Viedni, jako pápežský vyslanec 6-ho júna prišiel do Budapešte, aby vzal účasť v slávnosti 8-ho júna. Pápežský vyslanec 9-ho júna vrátil sa naspák do Viedne. V Budapešti bol hosťom v semenšti.

Kňazi proti kongruovým plánom Wlaššiča. 2-ho júna v Mätra-Nováku vydržovali kňazi rožňavskej diecezi jarné shromaždenie a prišlo do reči i Wlaššičové nariadenie, aby sa kongrua písala, všetci shromaždení jedohlasne boli proti jednotlivým paragrafom Wlaššičovho nariadenia; vyslovili svoju nedôveru naproti vláde, ktorá ani najmenej není schopná kongruu usporiadať; lebo teraz štát hrá zástoj maccocy nad majetkom cirkve. V terajších časoch štát nemôže usporiadať záležitosti, ktoré sa týkajú cirkevneho majetku, lebo naproti cirkvi ukazuje sa nepriateľským. Kongrua teraz sa dá len skrze cirkev samú usporiadať. Všetliké zakročenie vlády nemôže sa za inše považovať, jako za nešťastlivý pokus. Naposledy prosí koruna svoju cirkevnú vrchnosť, aby v tomto ohľade zakročila.

Shabanie volebného práva. Každodenne dostávame nové chýry o tom, že toho roku, ešte o mnoho podľešie sa spisujú menoslovy voličov, než vlani. Najnovejšie z Boršodskej stolice sa píše: Mnohé zjavy poukazujú na to, že v boršodskej stolici pri abligátskych voľbách žiadneho násroja sa nezhrozia vládne živly. Slovmi ani opísať nemôžeme to zachádzanie, ktoré spachali proti jednému opozicionálnemu údu popisujúceho výboru v dedešskom okrese. Vicišpán boršodskej stolice oslovil Antoňa Nagy, dekana a farára v Šajó-Várkony, aby vzal účasť v tom výbore, dekan a farár hneď dal na vedomie vicišpánovi, že prijal to poverenie. A ejhľa čo sa stalo? 30-ho mája Ervin Vladár, predsedu to popisujúceho výboru na šajó-várkonyskom obecnom dome ukázal mu jedno písmo, v ňomž vicišpán poverenie Antonovi Nagy dané naspák odvoláva. Či je to není urazenie na takeho počestného muža, ako je Antoň Nagy? Ale prečo sa stalo toto odvolanie? Snáď preto lebo predsedovi po-

pisujúceho výboru Ervinovi *Vladár*, hlavnému to mameľukovi vládnej strany v onom okrese pán dekan a farár zdal sa byť neprihodným, lebo oný pán dekan svedomite bol by zastával právo voličov.

Posledná pravota pre odkrst. Odkedy nový poriadok je zavedený a štóly inoverných duchovných ubylo, od tých čias prestali udávať katolíckych kňazov, ačkoľvek tak sa zdá, že následkom neznabožstva ešte skôr ubýva počet ich veriacich, než odkrstením. Posledné predstavenie oných dobrých starých časov odohralo sa onehdy pred súdnou stolicou v Segsárde, ktorý v svojom čase bol odsúdil Jozefa *Weisza* farára v Veľkom Máňoku pre odkrstenie na 30 zlatých pokuty. Výrok i päťkostolská kr. tabuľa schválila. Avšak farár appelloval na kúriu, ktorá obidva výroky nižších súdov premenila a farára od pokuty oslobodila. Segsárska súdna stolica ten súd chcela vyhlásiť pánu farárovi, ktorého predvolali, lež páni sudcovia sa okúňali a nedočakajúc až sa p. farár dostaví, naponáhle výrok vyhlásili a takto urobili koniec tej zdĺhavej záležitosti.

Jeden delegát zadakoval. Gróf Ludvík *Bathányi* vládár v *Rieke* zadakoval z delegátstva, predsedu delegácie povolal Konštantína *Schuster* vacovského biskupa, ktorý sa stal členom námornického podvýboru.

Rozhorčení voličia. Z Ružomberku, tohoto strediska ľudovej strany na Horniakoch sa píše, že sa tam také nezákonnosti páchajú pri popise voličov na budúci rok, že pohyb sa stal medzi rozhorčenými voličmi k tomu cieľu, aby sa vydržovali protestujúce shromaždenia vzhľadom tejto záležitosti a aby sa *deputácia poslala k Jeho Veličenstvu* prosiť o odpomoc proti prechmatom liberálnej vlády.

Nová cukrová daň. Ladislav *Lukáč* minister finansov v najbližšom zasadnutí snemovne predostre zákonný návrh o podvýšení cukrovej dane; ktorá je úplne podobná tej, o jakej vo výbore rakúskej snemovne už pojednávali.

Pojednávky s Menelikom. Podľa novin „N. Zür. Zeitung“ merač *Ilg*, dôverný to muž abyssenského kráľa Menelika, z poverenia talianskej vlády pocestuje ku négušovi s takým návrhom pokoja, podľa ktorého Taliansko odstúpi od uččialskej smluvy, vzdá sa protektorátu a tej požiadavky, že Abyssínia nemôže sa postaviť pod ochranu inej moci. Za hranicu panstva négušovho bola by rieka *Mereb* určená. Nevieme, či *Menelik* uspokojí sa s týmito obetami, avšak bolo by žiadúce, aby čím skôr vzal koniec ten nezdarý zmútok na červenom mori.

Na ostrove Krete vzbúrenie ešte síce úplne neprestalo, ale už není v tolkej miere, jako z počiatku. Podľa najnovjších zpráv, paša Abdullah viacej okresov utišil, a je výhľad, že v krátkom čase i ostatné sa utišia. Táto okolnosť zlostí grékov, ktorí veľmi unujú vlády, ufajúc sa, že pri usporiadaní tureckých záležitostí, aj im sa nečo dostane na odmenu, že slobodne sa ozvali proti násilnostvám.

Rusko a Anglicko. Každú príležitosť použijú, aby jedno druhému nepríjemnosti povedali. O zmútkoch na Krete „*Timos*“ a „*Peterb.* Vjedomosti,“ na raz prinášajú ohnivé články, v nichžto každá druhá moc obviňuje, že povstanie roznečuje. Nepredpojatému pozorovateľovi je ale zrejmé, že keď snáď ani jedna z nich neroznečuje, predsa, že tie zmútky vypukly, každá

sa zo srdca raduje, ponevác konečné rozlúštenie tureckej otázky nahli, a ktoré jedna každá už od dávna tak veľmi očakáva.

Krajinský snem.

Delegácie u kráľa.

Jeho Veličenstvo kráľ 1-ho júna prijal delegácie v budínskom zámku. Najprv rakúsku delegáciu, potom uhorskú. Predsedovia obidvoch delegácií, *Chlumetzky* a *Koloman Széll* v reči ku panovníkovi držanej prizvukovali nepodvratnú vernosť ku prestolu, zvelebujúc čnosť, ústavnú vernosť, pokoja lásku Veličenstva. Prizvukovali potrebu, aby sa pokoj udržal oproti nútnosti, že i vojsko treba vyvíňovať. To už tak od rokov býva. Spomenuli i o tom smútku, ktorý panovníka potkal, o smrti kr. vojvodu Karola Ludvíka, a útrpnosti národov s poklonou složili ku schodom prestolu.

Jeho Veličenstvo vo svojej odpovedi veľmi miostive rozpomenul sa i na millenium. Delegáti hrmotne mu éjenuvali.

Na vrcholi kráľovského zámku dnes na prostriedku vystřčili čiernožltú zástavu, na pravú uhorskú trikoloru, na ľavo chorvátsku zástavu.

Prijatie rakúskej delegácie.

Na poludnie o 12 hodine kráľ prijal rakúsku delegáciu.

Barón *Ján Chlumetzky*, predseda to rakúskej delegácie, po výraze poklony a vernosti, hovoril, že poistenie vládneho stavu državy, vyvíňovanie vojska nestojí v oprotive so záujmami rakúskych národov.

Máme zapotreby pokoja, ale je treba i obrannú moc i na suchu i na vode z času na čas doplniť.

Konečne pripomenul i tú ztratu, ktorá smrťou mladšieho brata zastihla panovníka a vyslovil hlbokú sústrasť rakúskych národov. Potom oduševnene zvolal na cisára: Hoch!

Panovník odpovedal následovne:

Uistovanie citov vernosti predou mnou vyjadrené s najúprimnejšou vďakou prijímam a hlboko preniknutý rozpomínam sa na dôkazy nepodvratnej vernosti a oddanosti, ktoré som zkusil z príležitosti ľahkej ztraty, mňa i môj dom najnovjšie dostihnuvšej, a ktoré mojmu srdcu opravdu dobre padly.

Služi mi ku spokojnosti, že poznove môžem vyzdvihnúť, že pomery naše so všetkými mocami ostaly najprívetivejšie.

Za novejší dôkaz toho slúžia oné želania cudzích panovníkov a štátnych hláv vrúcny hlasom vyjadrené, ktoré z príležitosti tisícročia mojho uhorského kráľovstva mi vďačne poslali.

Pevné a seba povedomé zakročenie trojčlenového spolku v každej vážnejšej europejskej tázke podstatne slúžilo k tomu, že minulého roku na Východe navzdor viackrát nespokojivým znakom pokoj tejto čiastky sveta nebol pomútený.

Ustávanie sa mojej vlády v porozumení s našimi vernými spoločníkmi z ohľadu toho vyvinované, postretnúť spoluúčinkovanie všetkých veľmocí, zvláštne na *Balkánskom* polostrove dúfame v pokojnú činnosť. Aby sa toto upevnilo bulharský panovník je za suverénu moc uznaný.

S vrúcny súcitom sprovádzame i príbehy na afrikánskom bojišti, kde vojsko nášho verného spoločníka v ťažkom boji s omnoho silnejším nepriateľom česť talianskej zástavy zachránilo.

S opravdivým uspokojením patríme i dokonanie prác pri Železnej bráne behom tohoto roku. To je už dokonané dielo, ktoré vykonať berlínska smluva Rakúsko-Uhorsko poverila, úfam, že to dobrotivý vplyv bude mať na kupectvo a premávku, čo moja vláda podľa možnosti sa usiluje napomáhať.

Moja vojanská vláda vezmúc do povahy hospodársku a peňažitú polohu určila väčšiu potrebnosť, ktorá sa má vynaložiť na vojsko a vojenské námorníctvo.

Bosnia a Hercegovina v každom ohľade riadne sa vyvinujú. Tieto krajiny roku 1897 zo svojich vlastných dôchodkov budú môcť potreby ich vládaenia zaokryť.

V tom presvedčení, že s vlasteneckou horlivosťou zasväťte vašu silu týmto, na rozlúštenie čakajúcim úlohám, ten najlepší výsledok želim vašej práci a najsrdečnejšie Vás pozdravujem. (Opätovné oduševnené výkriky).

Gróf *Bádeni* potom predstavil Jeho Veličenstvu nových delegátov, na čo nasledoval krúh.

Kráľ s grófom *Vetterom* moravským to mestodržiteľom a s inými rozprával sa o millenárnej výstavke.

Uhorská delegácia.

Uhorskí delegáti shromaždili sa vo vyššej snemovni, kde Koloman *Széll* im sdelil reč, ktorú chcel predniesť pred kráľom.

Potom išli pred kráľa, kde Koloman *Széll* pozdraviac Jeho Veličenstvo držal reč k Jeho Veličenstvu spomenúť, že delegáti vážne berú svoju úlohu.

Kráľ odpovedal tou istou rečou, ktorou dal odpoveď rakúskej delegácii.

Uhorskí delegáti oduševnene éljenovali.

Potom *Bánffy* predstavil kráľovi nových členov delegácie, načo Jeho Veličenstvo držal krúh. Rozprával sa s Kolomanom *Széll*, s Kolomanom *Tisza*, s grófom *Julom Szapárym*, s grófom *Ferdinandom Zichym*, s grófom *Andrejom Feštetičom*, s *Maxom Falkom* a inými.

Krajinský snem.

V Budapešti 2-ho júna. Mnoho dohady bolo v snemovni, a ešte viac šuškania po chodbách. Dohada bola o tom, či je potrebné pre voľby kuriálne súdnicstvo? Šuškalo sa ale o tom: či bude z fúzie nečo? A či má to nejaký význam, že na výsluchu delegátov Jeho Veličenstvo najdlhšie sa vyprával s grófom

Julom Szapárym? Tak sa zdá, že zastupitelia nijako sa nemôžu vymôcť z pod tej myšlienky, že vládna strana bez predbežného obnovenia v terajšom zostáralom stave nemôže sa pustiť vo voľby. *Karol Eötvös* pripomenul i fúziu, na čo minister *Erdély* odpovedal, že i fúzia sa stane, keď príde na to čas, keď vlast bude toho mať zapotreby.

Najväčšiu čiasť dohady zaujal *Artúr Jellinek* svojou dlhou rečou, ktorú potom *Karol Eötvös* rozmaždil a na kúsky rozobral. *Jellinek* recnil za návrh kuriálneho súdnicstva, ale *Eötvös* ho úplne porazil.

3-ho júna. Snemovna dnes pokračovala a všeobecne i prijala návrh kuriálneho súdnicstva. *Dioniz Pázmándy* predniesol veľmi zaujímavú reč, dokazujúc, že Uhorsko má zapotreby podpory všetkých vierovyznaní, preto nemôže sa naproti postaviť katolíckej cirkve. A preto už teraz vyslovuje, že tie paragrafy, ktorých ostrie je proti katolíckym kňazom namerané, neprijíma. *Ugrom* povstal proti ministrovi pravosúdia, ktorý nadužívanie do ochrany prijíma. Recnil ďalej o všeobecnom volebnom práve dokazujúc, že národnosti nie sú nepriateľmi maďarom, a preto im treba dať tie isté práva, čo maďarom.

Ešte recnili *Františ Koššúth*, *Adam Horváth*.

Slávnosti v Budapešti.

Uhorskú korunu Sv. Štefana 5-ho júna k verejnému obdivu vystavili v *Matejovom chráme*. Už včas rano ľud sa hrnul do Budína, tak že polícia musela zakázať o 7 hodine, aby vozy po reťazovom moste z Budína do Pešti nechodily, zvláštne školská mládež nie len z Budapešti, lež i z celej krajiny, (na koľko žiaci na telocvičné produkcie teraz prišli do Budapešti) sa vrúcne hrnulo do Budína; okolo osmej hodiny započaly hrkotať i skvostné kočiare s veľkými pánmí, tak že o 9 hodine Budín bol zaplavený obecenstvom.

Členovia výboru vyslaného k tomuto obradu sa shromaždili v kráľovskom paláci, a jaknáhle prišiel knieža primáš, ministerský predseda a dva strážnici sv. koruny, hneď celý výbor išiel do korunnej siene, ktorá je na kaplnkou Sv. *Sigmunda*; tri zámky na železných dverách od ktorých kľúče sú: jeden u ministerpredsedy, a dva u dvoch korunných strážnikov, otvorili; odtiaľ štyria hajdúsi vynesli jednu železnú truhlu a vnesli ju do výsluchovej siene. Vtedy gróf *Gejza Szapáry* splnomocnený od kráľa, otvoril kráľovu pečeď, *Koloman Tisza* a gróf *Pavel Eszterházy* jako kráľovskí komisári, *Klaud Vaszary* knieža primáš, primášovu a konečne dva korunni strážnici, pečade korunných strážnikov sňali, pootvárali svojimi kľúčami zámky, len prostrednú zámku nemohli nijako otvoriť, lebo zahrdzavená bola; museli jedného šlosiara zavolať, ktorý potom vrchnák železnou žrdou odtrhnul; všetci prítomní s holou obnaženou videli kráľovské odznaky: korunu, žezlo, jablko a

ostatné odznaky, korunní strážnici ich vybrali z truhly a pokládali na aksamietové podušky, a o všetkom zápisnicu vzali, že kráľovské odznaky sú tie isté, v tom istom stave, jako byly v roku 1880, keď s privolením Jeho Veličenstva ich Arnold Ipolyi bol opísal. — Predsa táto práca aspoň hodinu trvala; obecenstvo už bolo nespokojné. Potom vynesli korunu a ostatné odznaky do jedného skvostného voza a v slávnom prôvode vezli ich do Matejovho chrámu.

Na samom predku išla sviatočna stotina 16-ho husárskeho pluku, za ňou veľmoži na skvostných kočoch, a pred samou korunou koč kniežata primáša; za kočom primášovým išla korunná stráž vo dvoch širokých radoch s helebardami, potom skvostný pozlatený, stĺpcový sklenný koč, ťahaný od šesť bielych španielskych parip, na koči bola koruna, pred ňou krajinské jablko, a žezlo, za ňou složený plášť a na ňom meč Sv. Štefana. Za tým na druhom skvostnom voze sedeli Jozef *Szlávy*, barón *Adaibert Radvánszky* korunní strážnici, *Koloman Tisza* a knieža *Pavel Esterházy* kráľov. komisári. Za nimi ešte dlhý rad veľmožov na skvostných kočoch; celý sprievod zavrela sviatočná stotina honvédskeho husárov. Okolo pol jedenástej prišiel prôvod ku Matejovmu chrámu, kráľ. odznaky poskladali na jeden k tomu pripravený oltár, s baldachinom nad ním a postavili okolo oltára stráž; v kostole ustavične spevári spievali starodávne nábožne piesne. Vo dne v kostole, v noci ale v sakristii strážili tieto poklady. Takto k verejnemu pohľadu byly vystavené kráľ. klenoty od piateho júna až do osmého, keď ich v slávnom prôvode vezli do snemovne.

II.

Osmého júna.

V Budapešti deň čo deň sú millenárne slávnosti, tak 6-ho júna položili základ pod jednu časťku kráľovského paláca medzi veľkými slávnosťami, v prítomnosti kráľa a kráľ. dvoru. 7-ho júna zas hlavné mesto poslalo veľké vyslanstvo ku kráľovi na poklonu: najväčšia ale slávnosť a stred, koruna všetkých millénárnych slávností konala sa 8-ho júna; vyvinula sa taká skvostnosť, nádhera, ktorá prevyšovala i samú korunovaciu slávnosť roku 1867. Cudzincov sa hrnulo do hlavného mesta už dňami predtým, tak že okrem hlavnemestského obyvateľstva pokladá sa, že na ten deň asi dvestokrát tisíc cudzích bolo v hlavnom meste, pravdaže i stisku bolo všade dosť. Sotva, že sa počalo mrieždiť, už ľudia húfom sa hrnuli na tie miesta a ulice, kam slávny prôvod mal ísť.

Tí, ktorí úradne buďto boli povolaní, alebo vyslaní, shromažďovali sa v Budíne na tak zvanom

krvavom poli. Tu sa shromaždili všetci banderisti, ktorých vyslalo 89 verejnoprávnicki, asi tisíc junákov, utešene oblečených do rozličných skvostných rúch, na ohnivých koňoch. Keď sa všetci shromaždili a usporiadali, okolo deviatej hodiny pohli sa s *krvavého pola* do budínskeho zámku; v Budíne na *palatinskom námestí* shromaždily sa skvostné koče a tam za banderistmi postavily sa do radu a celý tento rad tiahol do dvora kráľovského paláca, kde učiniac koleso popred kráľom, ktorý sa díval spolu i s kráľovnou s pavlača, tak tiež i kráľovské vojvodkyne a vojvodi. Pokloniac sa kráľovi slávny prôvod ťahal z kráľovského dvora ku Matejovmu chrámu, a tu korunní strážnici položiac korunu a iné kráľovské odznaky na pozlatený voz, kráčali ďalej; na samom predku išlo šesť trubačov, ktorí trúbili marš, za týmito jedna stotina husárov, potom asi tisíc banderistov, oblečených v tie najrozmanitejšie rúchy, za nimi išli na koňoch zástavníci, každý nesúc jednu zástavu nejakej krajiny, ktorá buďto ešte i teraz patrí pod uhorskú korunu, buďto len kedysi patrila. Koňa každého veľmoža viedlo niekoľko sluhov, tiež skvostne oblečených, dohromady niesli jedenásť zástav; za zástavníkmi na tých najskvostnejších vozoch išla jedna časť vysokého kňazstva; potom voz s korunou a inými kráľovskými klenotami, za týmto vozom korunní strážnici, skvostný voz hlavného mesta, za ním knieža primáš a *Kardinál Vaszary*, ktorého koč, ťahaný šiestimi koňmi zo všetkých krásou a ozdobou vynikal. Vozy jednotlivých biskupov a veľmožov, celý rad zavrela zas jedna stotina husárov, a slávny prôvod pohyboval sa z Budína cez rozličné ulice na *Marketin most*, cez *Leopoldovu okružnú cestu*, do nového krajinského domu v *Pešti*. Banderisti sa postavili pred novou snemovnou, veľmoži, a blegáti vošli do snemovne, a keď i korunu vnesli a položili na pripravené k tomu miesto, gróf *Tiburt Károlyi* otvoril zasadnutie; pred predsedom z boku postavili sa zástavníci, hlavný dvorný majster gróf *Szapáry* do siene voviedol kráľovské kniežatá a kňazné a síce: *Štefaniu* vdovu po korunnom dedičovi, *Izabellu*, *Augustu*, *Jozefu*, *Máriu Tereziu*, *Luizu Koburg*, všetky so svojimi dvornými paničkami, kráľovské kniežatá: *Jozefa*, *Jozefa Augusta*, *Fridrika*, *Štefana*, *Leopolda*, *Ferdinanda*, *Petra Ferdinanda*, *Jozefa Ferdinanda*, *Františa Salvatora*, *Karola Štefana* a *Filipa Koburga*.

Zasadnutie bolo krátke, len to do zákona uviedli, že teraz slávime millenium. Dokončilo sa o 12 hodine v poludnie. Zas potom všetci usporiadali sa do radu a cez *Pešť* inými ulicami, ces *refazový most* ťahali do Budína na výsluch pred kráľa.

Asi okolo tretej hodiny odpoľudnia v prestolnej sieni prijal kráľ i s kráľovským dvorom všetkých na výsluchu: Tu predseda snemovne Dezider Szilágyi držal ku kráľovi reč dosť dlhú, na čo Jeho Veličenstvo odpovedal, tiež s hodnou rečou; a prepustil holdujúcich, odtiaľ sa počali rozchádzať domov; najvyšší ale hodnostári odprovadili korunu na jej miesto, poukladali kráľovské odznaky zas do železnej trubky, započadili každý svojou pečadou a zamkli do izby nad Sigmundskou kaplnkou, vzali o tom zápisnicu, že koruna a ostatné kráľovské odznaky neporušené naspák vložili a zápisnicu podpíšuť, slávnosť sa dokonala.

Kráľovská milosť.

Z príležitosti tejto millenárej slávnosti kráľ sto štyriacť odsúdeným väzňom ešte pozostalú pokutu odpustil.

Valné shromaždenie ľudovej strany v Prievidzi.

(Dokončenie).

Pred shromaždením jeho Excellencia gróf Zichy prijímal jednotlivé vyslanstvá, menovite z Rajca pod sprievodom pána Nedbaleka a z Turca, v mene ktorej vzletne rečnil p. Matuškovič, veľkostatkár zo Slovian.

Shromaždenie otvoril a zahájil sám gr. Zichy v preutešenej, duchapľnej reči, v nej poukázal na tie smutné časy, v nich žijeme, ktoré ale pomínú, ako tie vetrom hnané oblaky, jestli zákon Boží stane sa platným v prospech ľudu. Tá cesta, ktorú nastúpila naša krajina, je nebezpečná, vede do záhuby. Z tejto cesty musíme sa vrátiť. Usilovať sa musíme, aby krajina naša znovu bola kresťanskou. K tomu načím, by každý, kto má právo hlasovania, nehlasoval podľa toho, kto viacej platí, viacej dá piť a jesť, ale podľa toho, ako mu jeho svedomie diktuje. Kto toto neplní, ten hreší a toho Boh potresce čo takého, ktorý svoju povinnosť nesvedomito plnil. A keď by nás pri tom násilnosť alebo bezprávie prekážaly, netrafme nádej, bo pravda a právo predsa jeduť zvíťaziť musia. Konečne dôraznými slovami vyzval všetkých prítomných, aby verne sotrvávali pri zástave ľudovej strany, ktorá povolaná je obrániť vieru a dobrobyt ľudu.

Túto reč, ktorú pán Zelenyák pretlumočil po slovensky, sprevádzalo celé shromaždenie v podivuhodnou napnutosťou a nadšenou radosťou. Po jej zakončení z tisícich hrdiel dlho ozývalo sa búrlivé volanie: Nech žije gr. Zichy!

Po utišenom jasote ľudu vystúpil p. Jurišš kanoník a držal závažnú reč o záujmoch malých gazdov. Živými farbami vyličiac biedny stav týchto, do ktorého so dňa na deň upadajú následkom veľkých porcií a zvlášte úžery, pri konci predniesol a nepodvratnými dôvodami vystil, že jediný prostriedok ku zachovaniu menších gazdov od úpadku sú úverkové a potravné spolky, ktorých založenie po obciach vrelo odporúča.

Po ňom rečnil, p. Zmeškal, muž na slovo vzatý, rečník výborný a neohrozený bojovník ľudovej strany. Obecenstvo ani nevychádzalo z dobrého rozmaru, v

ňomž ho veselými nápadmi a žartami za poldruhej hodiny vedel udržať. Vyprával o ľudovej strane tak podareno, že jestli ľud nebol ešte všade celkom oduševnený za ľudovú stranu, po tejto reči p. Zm škala musel sa oduševniť. Viem, i zenské dlho budú ho milo spomínať.

S podobným nadšením a jasotom odobrilo shromaždenie i reč p. Zelenyáka, ktorý velice pútavo vysvetľoval stanovisko ľudovej strany v oči porciám a vyslovil žiadosť, aby tieto prišli do správneho p. meru s odaným výrobkom a osohom.

Pokud tieto výteční rečníci poučovali a oduševňovali ľud slovenský, zatiaľ na nemeckom rečníšti rečnili osv. pán Rakovsky, postrach liberálcov v L'uptove, pán Zelenyák, o ľudovej strane, a pán Bonitz, o právach voličov.

Medzitým došli a verejne prečítané byly telegrafické pozdravy od grófa Esterházy-ho, Pongráca, od ľudovej strany v Žiline, od Martinčeka z Lopeja, od Takácsa z V.-Uheriec, od voličov ľud. strany na Starých-Bystricách, od katolíkov bitčianskych, a nadovšetko neopisateľnú radosť spôsobil telegram od jeho osvietenosti p. b.-bystrického biskupa, Rimely-ho, ktorý znel nasledovne:

»Vrelo opätujúť srdečný pozdrav, úfam, že viery verné oduševnenie Vašej Excellencie nebude ani na pozatým postradať pozhnaní Božieho.«

Keď ešte jednohlasne prijaté byly vynesené uzavretia, konečne gróf Zichy v zápalitej reči shromaždenie zatvoril.

Večer bola skvostrná večera v ľudovom hostinci u p. Majera, kde vynesené bolo veľa krásnych zdravic.

Jak náhle bolo po shromaždení, ľud v jakom poriadku prišiel, v takom poriadku ich domov sa navrátil, kde viem, že až do pôzdnej noci vyprával o zažitých duševných pôžitkoch. Siá a mu!

Všeobecne znie, a to i nepriatelia musia uznať, že toto shromaždenie podarilo sa tak okázale a skvelo, že už skvelejšie ani podariť sa nemôhlo. Zásľuhu v tom majú predne duchovenstvo, a šľachetného ducha páni mešťani prievidskí, ktorí dozerali a udržiavali vzorný poriadok Boh ím to odplatiť tu i na večnosti!

Avšak i to pravdou zostane, že liberálna strana v tomto okrese vyšla už na psí triciatok, toho patrným dôkazom je mužné osvedčenie sa za ľudovú stranu tých 15.000 duší. Možno že židia s nimi rovnej mysle budú sa snáď z gšeftu pridriavovať liberálnej, ale ľud, ktor. si vieru svoju ctí a miluje, ten nedá sa viac od ľudovej strany odvrátiť. Preto, nech tu ktokolvek na budúce vystúpi za ablegáta, môže byť vopred ujistený, nebude-i z ľudovej strany, márne bude uchádzať sa o dôveru precitnutého ľudu. Tu nepomôžu viac ani sluby, ani hrozby. L'ud na tomto shromaždení presvedčil sa, že jedine ľudová strana je tá jeho strana, za ktorú hotový je obetovať všetko a preto pri budúcich voľbách ani nebude si viac predávať hlasy svoje, slobodu svoju a nadovšetko vieru svoju jako Ezau prvorodenstvo za máličko šošovice, — za pálenku, ale mužne si zastane, jako múry hradné pri ľudovej strane v tej pevnej nádeji, že pravda zvíťazí. Pán Boh nám pomáhaj!

V Köbölküte (ostrih. st.) bolo ľudové shromaždenie, na ktorom Albert Kontúr hlavnomestský lekár rečnil veľmi zajímavovo o nepravostach pri popise, pri voľbách, o prenasledovaní

kat. tlače. Tomu ale všetkému ľudová strana potiahne na smrť zvoniec, len jednomyselne treba vytrvať v terajšom boji až do konca. Ľudová strana všetko sústavnou cestou chce obsiahnuť, a preto ľud sa musí odvrátiť od takých vyslancov, ktorý len na jazyku nosia blaho jeho, v snemovni ale nepamätajú naň. Daní nacápať, exekútora vyslať, vplyv činiť na sudcov, to nenie vraj ťažká vec, to sa dialo i v čase najväčšieho násilia. On žiada všeobecné právo hlasovanie, my bojujeme za práva cirkve, za slobodu viery, žandár nás od toho neodstraší, za včasu sa treba sriaďovať. Nebíme židov, lež podporujme kresťanov. To už každý vie, že liberalismus moc sľubuje, a nič nedá. — V každom okrese musí vystúpiť ľudový kandidát.

Nebojme sa. Nech žije naša strana; buď vlebená a chválená najsv. Trojica, jeden Boh!

Súrne uvedomenie.

Z rozličných vidiekov krajiny dostanú také zprávy, že voličov ľudovej strany tak zbavujú volebného práva, že do menoslovu už nie každého desiatego, ale len každého stotého prijímajú, vynechajú ku pr. zo 138 voličov 105-tich a síce najviac tak, že so 7 alebo 8 zlatých povyšujú volebný cen-
zus (poplatok) na 25 zl., úctive prosíme privrženecov našej strany, aby každý s nimž sa nečo takého príhodi, na základe nepravého cenzusu (poplatku) zrovna nech sa obráti na ministra vnútorných záležitostí, a nech uvedomí o zaslaní svojej prosby dolu podpísanú kanceláriu, ktorá sa zaujme u pána ministra, aby mu záležitosť čím skôr vybavili.

Opakujeme, že proti nesprávnosti poplatku veľiké zadané písmo sa nemá poslať k ústrednému výboru, lež zrovna na ministra vnútorných záležitostí.

V Budapešti 2-ho júna 1896.

Sústredná kancelária

„Ľudovej strany“

v Budapešti VIII. József-körút 31/B.

Liberál.

Kto bezcitný, nesvedomý
Statných nežné city lomí;
Kto v lži, figľoch, klame vzrastie
A huncútstvom tvorí šťastie;
Kto tisícim šliape práva
A za to ho venčí sláva,
To plod bašov, satanášov,
Liberál.

Kto si nectí Boha, viery
A na cirkev kyjmi mieri;
Kto Kristové pravdy kmáše
A svoj náhľad pevne hľáše;
Kto na kňazstvo kydá blato
A potlesky čaká za to,
Je rod pekla, pliaga vztekla,
Liberál.

Kto s krádežou cudzej česti
Sebe k blahu kliesni cesty;
Komu planosť, tlaku práca
Zlatom, striebrom sa odpláca;
Kto v pohodlí, blesku žije
A chudobných metlou bije,
To bied i rán krutý tyran,
Liberál.

Kto na dáke knieža hrá sa,
A sverená trpí kassa;
Kto, by svojich škvŕn skryl fúry,
Všade zradcov štátu núri;
Kto, keď ho pri hriechu chmatnú,
V diaľ zlodejov letí riadnu,
Je hyd svodný, naničhodný,
Liberál.

Kto v zásluhách šklban, žobrák
Chce, by si ho vážil dobrák;
Kto o ráze mnoho remží,
V srdci však sa hnus mu hemží;
Kto surovo škrtí níže,
Vyšším sta rab laby liže,
Lstivý to tvor špatných potvôr,
Liberál.

*Kto má čnosti plné ústa,
V duši však mu prázdnota pustá;
Kto kým dojí vládku milú,
O nej vreští každú chvíľu;
Keď však milá vlast prisuší,
Fliaskal by ju pozauší,
To je pytel, brucha ctiteľ,
Liberál.*

*Kto tisícom krivdy sype,
Srdcia raní, nádra výpe;
Kto mrav kazí, pokoj ruší,
V nebo stami strieľa kuší;
Na koho sa Boh, svet hnevá,
To brudného zviera chlieva,
To ľudu bič, Krista tupič,
Liberál.*

Stambulov.

Trajičná svatba.

Pekný obyčaj panuje na slovenských dedinách pred sobášom. Prv, než by sa zaslúbení do kostola odobrali, padnú na kolena pred rodičom svojim a prosia požehnanie na svoj budúci stav manželský. Rodičia s tou najväčšou vážnosťou, od hlbokého pohnutia sa trasúcim hlasom požehnajú deti, na srdce im nakladajú, aby sa vždy Boha pridržali, lebo len pomocou božou posilnení môžu pokojný a blahý život viesť.

Práve takúto slávnosť vydržovali nedávno vo V...e u jedného bohatého roľníka, menom Stehlika, ktorého syn si bral dcéru jedného tiež zámožného roľníka za ženu. U Stehlikov už pred pár dňami nič iného nebolo vidieť, len ustavičné riadenie, pečenie a varenie. Celý príbytok dali do poriadku, okrašlili ho jak z vonku, tak aj znútra, aby mohli aj dedine ukazať, že peknejšiu svatbu ešte nevidela. Starý Stehlik pri takýchto zvláštnych príležitostiach bárs jak veľké obety priniesol, aby sa len istá slávnosť čím lepšie podarila. Teraz tiež ukázal, na koľko siaha jeho majetok.

S radosťou zaslúbencov a celej rodiny ich sa spojila takrečeno celá dedina, pretože veľmi radi mali dobrosrdečného a milého syna Stehlikovho. A skutočne mali ho začo milovať, lebo Ondrej Stehlik, ačpráve veľký majetok mohol očakávať od otca svojho, predsa nebol preto hrdý, ale toho najchudobnejšieho človeka si na toľko vážil, ako toho najbohatšieho. Hovorieval: „Bohatstvo nerobí pred Bohom žiaden rozdiel medzi ľuďmi.“ Keď kdekolvek išiel a stretol sa s niekym, hneď sa dal s ním do reči a vtedy výlučne preukázal, na koľko si on váži aj chudobného človeka.

Práve dňom pred svatbou, idúc na chvíľku starého otca navštíviť, potkal na ceste mlynára. Hneď sa stal medzi nimi dlhší rozhovor, lebo sa už dávno nevideli.

Nuž ako sa cítite Ondrejko pred svatbou? — tážal sa starý mlynár Ondreja — tak blahý som ešte nebol v živote — odpovedal radostne Ondrej. — To Vám uverím. Aj ja som plesal od radosti, keď som bol v tom veku, ako Vy. Sotva som sa mohol dočkať toho radostného okamihu, keď budem pri oltáre sľubovať: „verný ti zostanem až do smrti.“ Aj včul ešte,

keď vidím k oltáru pristupovať tie mladé kvietky, vždy sa rozpomeniem na tie mädivé časy.

Bar čo kto hovorí, to sa nedá odtajf, že každý človek túži po blahu. Už kde to vyhľadava tam; dost na tom, že sa všemožne usiluje svoj blahobyť nacobudnúť. Já som tiež jedon z tých šťastlivých, ktorí chcú pokojný a blahý život viac a spolu aj pevne dúfam, že sa s tou mojou Katarinou dobre budeme mať. Ona je aj milá, aj pracovita.

Dobrá žena je lepšia v dome, než veľký majetok, — riekol zo skusenosti mlynár. — To sa už teda môžem po predu tešiť, lebo moju Katarinu, čo sa týka dobrých vlastností, neprevýši žiadna šľachticka slečinka a ohľadom vzdelanosti sa tiež nedá od druhých dievčat zahanbiť — hovoril spokojne mladík.

Vtedy vo vašom dome bude prebývať pokoj a božské požehnanie.

O bar by sa Vaše dobré pranie vyplnilo.

Všetko by mne bolo po vôli, len jedna vec mi nedá pokoja — započal o inom predmete reč.

Čo Vás môže včul Ondrejko znepokojovať? pýtal sa ho mlynár, — Nič iné, len tie nové poriadky. Musíme behať sem i tam? Já som už zunoval komedie, jako i druhí mladíci, keď im započnú fuzy rastnúť.

Nad tým celým obradom, ktorý pri tom civilnom sobášu bude ten opleckár vykonávať, sa človek len zasmiať môže. Že by som ja tento čin považoval za sobáš, o tom ani reč. Prv by som musel rozum ztratit.

V mojom čase sme nemali také poriadky. Toto je už nečo nového, ale ako vidím a ustavične čítam, ani fajku tabaku nestojí. Na čo len znepokojujú ten ľud? — vzdychnul mlynár.

To len oni sami veďa. Opravdu niektorí tí matrikári tak zachádzajú s tým chudobným ľudom, ako s volajakým hovädom. Nedávno som čítal v jedných pradedodatných novinách, že v Lykavke, pri Ružomberku, tamejši civilný matrikár odohnal jeon pár preto, lebo nevesta sa nedostavila s vencom, ale len jednoducho običená prišla. Ponevác ale zasnúbenici pre veľkú zimu nechceli z novu ísť do Lykavky, pan dekan, — ktorý sa prv uponížil civilnému matrikárovi a prosil ho, aby ich sosobašil, ale bez výsledku — držiac o to, že v súložictve budú žiť, sosobašil ich. Že toho matrikára nepotresal, ale kňaza ano, to sa samo sebou rozumie.

Mnohi ešte viac nepravostí činia, ako ten v tej Lykavke ktorú Vy spomínate. Nie len, že odožeru mnohé páry, ale na to ich chcú pririesť, aby od civilného matrikára neišli do kostola.

Keď by to tak s tebou urobil zajtra náš matrikár, čo by si mu tak hovoril? — tážal sa ho zo žaru mlynár.

Iste by sa mne nepoďakoval za to, čo by od mňa dostal. Na to si ale ani nemyslím, lebo náš matrikár ešte je nie tak prepriaty. Čo mlynárovi, nezda sa Vám to byť čudné, jak ľahki su tí opleckári? Že sa nebojá o svoju kožu?

Keď človek očakáva volajakú odmenu, na všetko je vstave, jako to výlučne dokazuje prípad boršodského nadžupana, ktorý s tým svätýchým škandalom takú hanbu uvalil na liberálov, až hrôza. A potom tito sa počítujú medzi vodcov ľudu! — udával mlynár svoje politické vedomosti.

(Dokončenie nasleduje).

CHÝRNÍK

Čas. 8-ho júna v Budapešti celý deň bol krásny, teplý čas. Okolo poludnia bolo i sparno. Teplomer ukazoval 20 stupňov. — Po Uhorsku 7-ho júna skoro všade pršalo, miestami bola i búrka. Počasie ináč je mierne teplé. Najteplejšie bolo v Žomboli 23.5 stupňov, najchladnejšie ale bolo v Botfalve 12.2 stupňov. — Po Európe vôbec bolo menej-viacej dážďa. Úmernosť tepla na západe je menšia, než na východe. Najteplejšie bolo vo Vilne 25.2 stupňov, najchladnejšie ale v Christiansunde 6.8 stupňov, — vo Viedni 12.9, v Ríme 18.8 st. v Paríži 14.4, v Petrohrade 21.5, v Carihrade 21.0 stupňov bolo tepla. — Predpovedá sa: Premennivo mračný, teplý a na búrku náchylný čas sa môže očakávať.

Kráľovna v Budapešti. Alžbeta kráľovna 7-ho júna odpoľudnia o jednej hodine odcestovala z Viedne a večer o 6 hodine a 10 minutách prišla do Budapešti na západné nádražie v sprovode grófa Bellegardeho prvého to hlavného dvorného majstra a grófký Korniš a Idy Ferenczy dvorných paničiek. Ponevác úradné prijatie nebolo, kráľovnu Daróczy vrchný stanice prijal. Vlak viedol Julo Ludvigh spravca to uhorských železníc. — Leopold Salvator kr. vojvoda a jeho manželka, jako i Františ Salvator kr. vojvoda 7-ho júna prišli do Budapešti.

Útek jedného ablegáta v Nemecku. Z Mnichova sa oznamuje: Súdna stolica v Kufsteine (Tyrol) chcela zdržať jedného ablegáta nemeckej državy menom Siegla, redaktora to novin mníchovského Vaterlandu, ktorý v svojom časopise o kr. vojvodovi Karolovi Ludvikovi a jeho synovi Františovi Ferdinandovi kr. vojvodovi urážlivý článok bol sdelil a ktorý v minulé dni prišiel na svoj statok do Tyrolska. Siegl ale zaňuchal tú vec a utiekol do Bavorska.

Útok s pumou v Barcelone. Na jednej ulici v Barcelone 7-ho júna rozpraskla sa jedna puma, ktorá osem ľudí zabila a triať dvoch poranila. Zdá sa, že tú pumu z tornáca jedného domu hodili na ulicu a že ten útok proti životu generála Despujols bol nameraný. Činiteľov ešte nezdrapili. Najnovjší telegram sdeľuje následovné podrobnosti: Sviatosť práve tade niesli, keď puma sa rozpraskla. Ľudia väčšmi kľáčali. Päť ľudí hneď umrelo. Policia hostinec v jednej ulici dala zatvorit a nedovolila, aby odtial ktokoľvek odišiel. Prefekt a mešťanosta radili generálovi Despujolsovi, aby vyhlásil stav obľahnutia.

Deň chrániteľov. Spolok dobrovolných chrániteľov v Budapešti 8-ho júna vytiahol s veľkou pripravou a nie na darmo, lebo chránitelia mali mnoho roboty, ačkoľvek väčšie nešťastie sa neprihodilo. Vytiahlo v ten deň do hromady 95 chrániteľných lekárov, 187 chrániteľov, 24 sluhov a 10 voziarov, spolu tedy 316 ľudí s 10 vozmi a 33 ručnými postelami. Nehôd bolo do hromady 419. Najviac bolo omdlení, naraz prišlo zle, zlá nemoc, alebo neznačnejšie odrenie a krvácanie. Ochorelých ľudí chrániteľ väčšmi ešte na javišti zaopatřili, do nemocníc 12 ľudí a na bydllo 26 ľudí odvezli. I urážky týchto neni sú značné.

Kvety nového poriadku. Z Novôt, obce to Oravskej stolice pišu nám následovne: Stalo sa to

5-ho februára b. r., že pred t-mejším farárom Bernardom Sommer štyri páry s tak zvanou passivnou assistenciou vstúpily do stavu manželského, prečo farára na 10-ho marca citovali do Námestova pred okresný súd. Farár predniesol, že tie patričné štyri mladé páry dostavily sa každá s dvoma svedkami pred matrikára, ale ponevác zápisnicu nechtely podpísať, podchvostinár ich vyhnal z úradnej miestnosti. Mladoženisi na to išli do kostola, vyspovedali sa, pristúpili ku svätému prijímaniu a po omši predstúpiať v sakristii pred farára vyslovili sa, že chcú vstúpiť do stavu manželského. Ponevác tie štyri mladé páry pred okresným súdom toto prisahou potvrdily, okresný súd farára za nevinného vyhlásil. Ružomberský kráľ. pravotár pre tento výrok dobre že z kože nevyskočil, appelloval na kr. tabuľu do Prešporuku, ktorá výrok okresného súdu zničila, ponevác táto záležitosť nepatrí pred okresný súd, a poverila s touto záležitosťou súdnu stolicu v Ružomberku. Súdna stolica pojednávala túto vec 28-ho mája. Tu farára uznali za vinného a za každú páru odútili ho na 100 korún, do hromady na 400 korún, keď by nemohol zaplatiť na 20 dní do žalára a všetky útraty poplatiť. Odsúdený a kr. pravotár appellovali. Nuž chýrni páni, Wekerle, Čáky, Siládi, či je to ten náboženský pokoj? To je to utišenie rozčúlených sídc? Nutno vyznať, že kvety „toho nového poriadku“ veľkolepe voňajú.

Jedna stolica, ktorá má dôveru ku Fejérvárymu. V Nitrianskej stolici ešte vždy panuje š. i. hactvo. Najnovšie je to, že Fejérvárymu zahlasovali dôveru. Urobili to ale tak, že medzi predmety valného shromaždenia 29-ho mája ukradomky vstrčili i zahlasovanie dôvery, kdežto výborníkov o tomto bolo by treba bývalo 24 hodinami pred valným shromaždením uvedomiť. Prekvapená opposícia len toľko mohla urobiť, že prekazila, aby tá chýrna dôvera nebola jednohlasne zahlasovaná. Keďby Fejérváry bol očul tie našo sa vzťahujúce poznámky behom pojednávania, na žiadan pád by neprijal tú „dôveru“. Sami stoliční úradníci sa za to hanbili, že nitrianski liberáli vyrukovali s tou ešte ani najmenej nedokonanou alebo neočistenou záležitosťou Fejérváryho. Denique nitrianski šviháci zostali i teraz si vernými; oni sa nikdy samých seba nezataja.

Večne horiaca lampa. Pred štyrmi rokmi bol vynášiel jeden svetočýrny elektrotechniker menom Tešla nové svetlo v sklenných rúrkach bezpovetria s elektrickým štomom spôsobené. Vtedy považovali tento vynález za zanjímavý pokus, dnes už Tešla na toľko zdokonálil toto svetlo, že najbližšie i prakticky ho upotřebí. V jeho dielni už možno vidieť malé sklenné gule, ktoré čisto biele svetlo vypúšťajú, a ktorýchžto svetiacej sily nikdy neubýva. Od štyroch rokov ich svetla neubýlo. Jedna guľa jednu veľkú izbu osvieti. Vo vypumpovanom skle plápol (éter) za každú sekundu šestokrát tisíc trasov učiní. Túto rýchlosť Tešla časom chce zvýšiť na päťdesiat millionov trasov. Tešlove svetlo je trikrát tak silné, jako žiariacej lampy a mimoriadne podobá sa slnečnému svetlu.

Obeta pálenky. Furmani čo dosky do Kralovian vozia šli domov do Babina. Cestou sa ale poriadne napili tak, že keď do Hruština došli, pravda celou cestou vykrikujúc, začali sa biť: načo švagoi švagra tak nešťastlivo posotil, že ten v tom okamihu, vydal dušu. Doktor v jeho želúdku jedenášt dec pálenky našli. — Všimnite si to priatelia z mokrej štvrti

Mnohoženstvo. Alexander Čaplak stolár v Miškovci — jako sa odtiaľ píše — na raz držal si dve zákonité ženy. Jednu Ilonu Kníško v Miškovci, druhú Marketu Heinhauser v Niredházi. Dosávať obidve ženy vedel omámiť. Vždy cestoval z Miškovca do Niredházi, a odtiaľ naspak do Miškovca, ustavične v obchodných záležitostiach. Pravdaže obidvom ženám napadlo, že nekedy za dlhší čas sa zdržoval buďto v Miškovci, buďto v Niredháze; tam, kde sa lepšie cítil. Teraz vyšly na vrch jeho vecí: dve ženy zadali p. oti nemu pravotu na rozsobáš, súdna stolica ale kriminálnu pravotu mu ovesila.

Samovraždelný stotník. Michal Windhart honvédske kapitán 6-ho júna ráno v Kamenolome na svojom bydle pod číslom 38 Orczy ulice si revolverom strelil do prs. S nebezpečnou ranou ho nesli do vojenskej nemocnice. Že prešiel chcel umrieť, nevedia.

Gróf Albert Apponyi. Ešte 7-ho júna dostal telegramm, ktorým ho k nemocnému otcovi do Eberhardu volali. Apponyi s lekárom Sulyovským odcestoval tam, a 8-ho júna v jednom telegramme vyslovil svoju ľútosť, že v slávnom prôvode a v snehovom banderiume nemôže účasť vziať.

Požiar. V Račiždorfe, obci to prešporskej stolice, 6-ho júna o pol tretej hodine — jako nám odtiaľ píše — vypukol veľký oheň, a trval až do pol šiestej hodiny; zhorelo 53 domov a 6 stajní, na strane od kostola ostalo len 6 domov, lebo všetko bolo slamou pokryté.

Diplomati v Budapešti. Diplomatický sbor, jako pri otvorení výstavy, tak i 8-ho júna skoro v úplnom počte prišiel do Budapešti, asi 70 diplomatov prišlo 6-ho júna v sobotu a vzalo účasť na slávnom prôvode. Gróf Goluchovský, minister zahraničia, jeho manželka, Lozé francúzsky veľkopolanec s manželkou, jako tiež aj iné paničky prišli na slávnosť. Diplomatický sbor 9-ho júna sa navrátil do Viedne.

Zabil svojho švagra. Karol Garai haršánsky obyvateľ v boršodskej stolici v ustavičnej zvade žil so svojou ženou a veľmi surovo zachádzal s ňou, ba častorád ju pokrvavil. V posledné časy tá žena dokrvavená utekla ku svojmu bratovi Eugenovi Horváth. Surový muž, v ruke s jedným hrubým kolom bežal i tam za ženou, ale zle pochodil, lebo švager ho náležite vylomil. Garai potom išiel domov, ale rýchlo sa vrátil naspak s jednou sekerou, a s touto napadol svojho švagra Eugen Horváth na ochranu schytil jeden nôž, nimžto Garaja tak pichol do prs, že hneď na skutku vypustil ducha. Horváth dobrovoľne sa oznámil u súdu.

Hrozitánske nešťastie. V Moskve pri korunácii ruského cára Nikolaja II. prihodilo sa veľikánske nešťastie. Stalo sa to na Chodýnskom priestore von z Moskvy okolo Petrovského zámku, kde boli vystavili budy a chcely ľud počastovať, a dary rozdávať. Obyvateľstvo susedných dedín sa vo veľikánskom množstve tam hrnulo už v noci. Z okolia asi pol milióna ľudí tam prišlo. Policia už o piatej hodine ráno chcely započat rozdávať pokrm a nápoj, ale zástupy už prvej započaly vydobývať budy, kde bolo pivo; polícia nemohla poriadok udržať. Každý chcel byť prvým v búde; zástupy dolámaly všetko a v tomto hroznom zmätku mnohí boli poranení a mnohí zadusení; konečne vojsko zaviedlo poriadok po jednohodinovom boji. Posbierali mrtvých 1138, a mnoho poranených; mrtvých po cintoroch vystavili, aby svojí ich poznať mohli; ranených ale odvezli do špitáľov. Cára sa

veľmi nemilo dotkla táto nehoda; keď pred poludním i on i všetci poprední s ním prišli na ten ľudový sviatok, cár bol zarmutený. Rozkázal, aby každej osirotenej rodine z jeho kasy vyplatili 1000 rubľov; mrtvých ale na svoje útraty dal pochovať. Vyšetovanie trvá; zdá sa však, že sám ľud bol príčinou svojho nešťastia.

Upozornenie.

Upozorňujeme a prosíme ctených čitateľov „Kreštana,“ aby nesašli na lep bezočivým jednotlivcom a nedali si natisnúť taký kalendár, ktorý nenie ducha kreštanského.

Na prosbu mnohých sme sa odhodlali, že vydáme

„Kreštanský kalendár ľudovej strany,“

ktorý bude obsahu veľmi zaujímavého, aj čítania bude v ňom veľa, obrázky tiež nevystanú. Tento kalendár musí sa dostať do každého domu veriaceho a neodvislého.

Cena bude dosť nízka, len 30 kr., keď ju primeráme k obsahu a veľikosti toho diela.

Už behom leta výjde on z tlače.

Nech žijú, ktorí neodvislú ľudovú tlač kreštanskú podporujú.

*K dostaniu bude pod nápisom: **Františ Bleszkány, Budapešť, VIII. Mária-Tereziatér. 9.** Objednať už vopred sa môže pod týmto nápisom.*

Veľmi môžeme odporúčať velebným pánom duchovným a cteným pánom učiteľom, by už teraz sbierali predplatiteľov, aby tak zásady ľudovej strany aj v tom najchudobnejšom dome opanovali smýšľanie.

Kto objedná desať výtiskov, tomu jedenásty zdarma dáme. Poštové útraty my zaokryjeme.

Máme nádej, že s pomocou menovaných pánov podarí sa nám všetky tie kalendáre vybrokovať, ktoré sú planého obsahu, ba neraz i protikreštanské.

DOPISY.

ZÁKOPČIE 1-ho júna.

Veľactená Redakcia!

V čísle 8-om „divého“ Krestana jakýsi Drotár dopisovateľ spomína: že i ja nižepodpísaný držal som na oslavu millenia vlasteneckú reč pri službách božích.

Aby som u verných katolíkov do podezrenia potrimiskárstva neprišiel, protestujem pritomne proti udanej zpráve, a na vždy si od divého Krestana vyprosujem, aby mňa v svojich Novinách spomínal. O jeho chválu nestojím, a jeho hrozby sa nebojím. Lebo s takým Krestanom, ktorý to dokazuje svojím čitateľom, že nám láska kresťanská nakladá milovať židov, a nenávideť a hanu kydať na kat. kňazov. (čoho dôkazom je každé jeho číslo) žiaden kat. kresťan obcovat nemôže.

Ba kde sa ten pán učil kat. katechismus? Najskôr v nejakej židovskej škole! *Demeter Gyurcsánszky* farár.

—
OD PREŠPORKU.

Veľactená Redakcia!

V nitrianskych novinách nedávno čítali sme, že bývalý pán ablegat stupavský, Tadej Prileszky, jako zastával spolublížnych svojich. Túto smútnu novinu čítali sme i v našom Krestanovi, a veľmi pohoršili sme sa, že spomenutý liberálny p. ablegát 500 zl. prijal od bývalého poštára tornockého za to, že mu ku stanici tornockej dopomôhol. Pohoršenie naše tým väčšie je teraz, keď ten „opravdový liberál“ a nie „opravdový Krestan“ v 8. čísle až do neba vychvaľuje ter.jší liberálny smer a píše, že prívrženci liberálneho smeru sú ľudia vraj vzdelaní, obetaví, pracujúci na blahu vlasti našej milej. Nuž, ako vidíme, bývalý p. liberál a ablegát Prileszky za 500 zl. pracoval na blahu bývalého poštára tornockého. Niektorý pán liberál zase natoľko je obetavý, že pri duplovanom fôišpanstve dosť má času i na petrolejovú fabriku pozor dávať. Iní liberáli zase zo samej obetavosti na stoličné útraty pôjdu do Pešti na výstavu, hlásať liberálnu lásku k vlasti za stoličné peniaze. Veľmi nás to bolí, keď počúvame, že na tej výstave i mnohé nemravnosti predstavujú. Akým svedomím môžu tam ísť potom naši nábožní roľníci slovenskí. Shromaždeniu prievidzskému tešíme sa zo srdca. Aspoň vidia páni liberáli, že ľudová strana v tom najväčšom poriadku vie držať údov svojich. A predsa nadávajú nám do buričov, do panslávov, keď opovázime sa vernosť ku kráľu a ku vlasti po slovensky hlásať. Nuž prečože dala správa výstavy peštianskej i po rusky vytlačíť opis výstavy? Rusom teda dajú v ich reči opis výstavy a nás Slovakov pokutujú, keď pánom slúžnym po slovensky píšeme. Pán slúžny malacský môže sa škriať za uchom, keď p. minister nepotvrdí odsúdenie p. farára zo Štvrtku. Takto užívajú páni liberáli úradnú moc svoju. Prečo nevyhreší teraz p. malacského slúžneho ten „divý“ Krestan? Veď sľúbil, že nadužívania uoci úradnej „šlahat“ bude. Nuž pán „divý“ Krestan

„šlahá“ len horlivých kňazov, potrimiskárom, pätolizačom dá pokoj. On len vždy lásku Kristovu spomína a nevie, že Kristus farizejov pokolením hadím pomenoval a korbáč chytal na predavačov v kostole. Chutno smiali sme sa, keď ten „opravdový“ Krestan pod obraz premenenia Krista napísal, že vraj to na nebe vstúpenie Krista Pána. V skutku opravdový to Mojžiš!
Šidlo.

—
ZO SENICE (Nitrianska st).

Veľactená Redakcia!

Vyzauškované zákony. V uhorskej krajine je jedon slúžny, ktorý zákonom toľko rozumie, ako vták (abecede), najnovšie mu to dokázaly noviny „Alkotmány“, ktoré jeho právnicku vedu pretrásaly. Pieseň spievaly o pánovi Szálé senickom slúžnom, ktorého skutok i my v krátkosti opíšeme, by čitatelia naši videli, jak svedolne sú v stave nektorí pánkovia krajinské zákony prevracovať a pravdu vyzauškovať, by sa svojím židovsko-liberalným hodnostárom zavdačili, a pohyby i prebudenia ľudovej strany utlačili.

V obci Stražach v nitr. st. pri poslednej výborovej voľbe — o tejto voľbe zlé jazyky vravia, že do urny asi päťdesiat falošných liberálnych hlasov všantróčili — tamejší rychtár nedokázal sa byť dosť plnokrvným prívržencom liberálnej strany, a preto úradne a poloúradne medzitka i po dobrom i po zlom chceli ho donútiť, by sa vzdal svojho úradu a odstúpil svoje miesto jedonmu plnokrvnejšiemu liberálnemu kortešovi. Čelnejší občania však ťažko niesli tento násilnícky nápad na svoje automné práva: dvanásť sa ich sišlo a uzniesli sa, že preostrú k okresnému slúžnému jednu pokornú prosbu, by im udal príčinu, pre ktorú má nimi zákonite zvolený rychtár zaďakovať. Shromaždení boli samí slovenskí roľníci, z ktorých ani jeden neznal maďarsky: krátku svoju prosbu, samosebou sa rozumie, napísali tiež slovensky, a piati z nich sa aj vybrali do Senice k hlavnému slúžnému, čakajúc v dobromyseľnosti svojej rychlú odpomoc proti tej, ním činenej krivde. Avšak odpoveď p. slúžného znela: „Já takého rychtára nepotrebujem“, a „zakiaľ ľudovej strane hlavu nezotnú, zatiaľ pokoja nebude“. Brrr! — Rychtár teda zaďakoval a p. slúžny na posmech zákona z r. 1886 čl. XXII. §. 84. vymenoval si nového.

S tým však vec nevzala koniec. Pán slúžny na prídavok spravodlivosti a zákonitosti piatím z dvanástich podpísaných občanov poslal nasledovné v doslovnom preklade znejúce uzavretie.

„Hlavný slúžny senického okresu 2297/1896 č. Z predstavenstva obce Straži niektorí údovia zadali k okr. slúžnovskému úradu jeden v slovenskej reči osnovaný spis. Ponevác v smysle zákona z r. 1869 XLIV. čl. 1 §. úradna reč je maďarská, predstavení obce buď naradenie zákona preminuli, buď uplnú nezbehlosť prezradili, preto ích, menovite Antona Mihál, Jozefa Riška, Mateja Mach, Imricha Rehák, Štefana Ďordovič strážských obyvateľov pre tento jejích zákonu z r. 1886 čl. XXII. §. 90 odporujúci čin v smysle zákona od roku 1886. čl. XXII. §. 105. každého osobitne na päť zlatých pokutujem.

Povinní sú tento obnos za osem dní po prijatí tohoto uzavretia pod pokutou exekúcie v prospech obecného a notariuského pensionálneho fondu v mojom úrade zaplatiť. Szálé hlavný slúžný.

Tento fermán bola odpoveď na prosbu strážských občanov. Rychtára ím slúžny neponechal a ešte na

25 zlatých ich pokutoval, že sa odvážili v tom jazyku, ktorý im Pán Boh dal, u „veľkomožného pána služného“ prosiť. Toto posúdenie, samosebou sa rozumie je to najnezákonnejšie, pretože paragrafy zákona XLIV-ho z r. 1868 užívanie materinského jazyka v prvej inštancii zrejme povoľujú; odôvodnenie však toho posúdenia je až skoro nestydačé, pretože citovaný zákon z r. 1886. čl. XXII §. 90 práve tak sa nevzťahuje na vyš udaný pád, jako sa ne vzťahujú naň ktorékoľvek paragrafy colnej smluvy o dôvoze ušipaných zo Serbie. V odvolávanom zákone je reč o zavedení disciplinárneho vyšetrovania pre zneužívanie úradnej moci, a v našom páde je reč o slovensky písanom prosbopise privátnych občancov. Treba povedať jedon z tých pokutovaných roľníkov nad takýmto prisluhovaním spravodlnosti: či máme asnáď štekaf, keď nás pre našu reč trestajú?!

Pánu služnému by ale neškodilo, keď by ho voľakto poučil o smysle zákonov. Nám sa pozdáva že jeho právnicka učerosť na veľmi slabom stupni stojí. Ako čujeme, občania pokutovaní chystajú sa zadať na krajinský snem prosbu, by sa s vecou touto vážnou zaoberal, a keď iného nedociela, to dozaiste, že senický pán služný dostane také názvy jaké obšiahol maľacký služný. A preto vyzveme pod predchmatom služnovej velmoci stonajúcich, a vyš spomenutých roľníkov, by na snemovnu vyslancov a veľmožov svoju žalobu zadal, nech sa dozvie celý svet, jak ďaleko to priviedli, a jako slobodne zauškujú krajinské zákony takí malí pánkovia ako je pán Szalé senický služný, a iní jemu podobní sudrohovia.

Boženík.

PEZINOK 1896. v júni.

Vážený pán Redaktor!

Niekoľko učiteľov pezinských naráha sa zo sebeckých záujmov na zoštátnenie mestskej školy. Oslapili reprezentantov mnohých, tým, že im tlápali dačo o usporení asi 3000 zlatých. Ctení ale zastupitelia mestskí, skrze reči p. farára Palkovicsa, dr. Minicha, Jamnického a iných o zlej strane zoštátnenia presvedčení, rárech magistrátu na zoštátnenie 22 h'asmi proti 16 zavrhlí. Medzi týmito 16, ktoré boly pre zoštátnenie, bol len slávny magistrát, ostatní boli židia a niektorí prinútení, ktorí len z nátlaku tak hlasovali.

Toto je síce známe každému, ktorého sa to týka, to ale nevíete, že spomenutí aj ďalej búria a chcú silou mocou to previesť, čo vy ste zavrhlí. K upevneniu vašemu, aby ste stále pri vašom „nie“ zostali, tu vás upozorňujem na nariadenie ministra Wlassicsa pod č. 17825 ktorého hlavný obsah je nasledovný:

Ponevác v predošlých pádoch zoštátnenia škôl prostriedky k vydržiavaniu týchže dostatočne zabezpečené neboly, držím za potrebné pri zoštátnovaní škôl pozornosť mať na následovné:

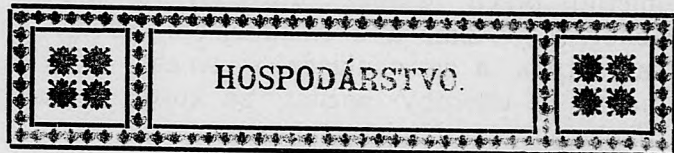
Pri zoštátnení škôl, ktoré dosiaľ vydržiavala alebo politická alebo cirkevná obec, škola, ku škole patriace všetky nepohnutelné veci, školský pozemok, školský dom, dom učiteľa, školské role atď prejdú do večitého vlastníctva štátu, alebo s „večítym právom užívania,“ sa štátu odovzdajú. Starosť o udržanie v dobrom stave školského domu zostane obci pofažne mestu.

V páde keď by bolo potrebné nové učebné siene, učiteľské byty atď. stavať, to obec pofažne mesto musí vykonať, bez obťaženia štátnej kassy.

Všetky dosiaľ k udržovaniu školy potrebné výdavky dľa výkazov minuloročných povinná je obec i na ďalej splacať. Jako z toho vidno, nezískali by sme nič ani v tom páde, keby sa ďalšie triedy stavali, k čomu nás však nijako prinútiť nemôžu, pretože tisíce a tisíce škôl je v krajine, ktoré sa s našimi školami ani s ďaleka porovnať nedajú, najprv by tie musel minister donútiť, aby aspoň na taký stupeň boly uvedené, na jakom naše školy už od dávna stály. Pravda v novšom čase sama školská stolica dovolila si so schválením školdozorcú isté nezákonné novoty uviesť, následkom čoho naša škola veľmi upadla. A pri zoštátnení by sa v tomto zlom smere ešte len pokračovalo.

Vôbec naše práva, ktoré ľahko je nabývať, ale ľahko pozbyť, nedáme si za misu šošovice odpredať. Ba čími že peniazmi by nám tie naše práva chceli vraj odkúpiť? Veru len našimi vlastnými, lebo či nie my musíme tie peniaze do tej štátnej pokladnice skladať? Teda občania pozor!

Hlásnik ľudovej strany.

Potenie sa koní v lete.

Jeden zkusený gazda a zvierací lekár tvrdí to, že potenie sa koní v lete pochádza od ťažkého dechu, ktorý zas letnia horúčosť zapríčiňuje. Tento pot väčšmi zrazu sa dostaví medzi prácou a po čas 24 C° stupňovej teploty, na takých koňoch, ktoré ťažké bremeno ťahajú, keď i predtým žne znak žiadnej nemoci na nich nebolo badať. Dech je veľmi trhaný, avšak nečýva spojený s nejakým väčším silením sa, ačkoľvek v každú minútu i 40—60 dechov možno u nich načítať. Po celom zvierati možno zbadat vysilenosť vo väčšej miere a medzi silnou prácou zvieria opravdu chmatá za dechom, práve tak, ako rozhorúčený pes. V páde, že sa zvieria veľmi potí, i účinkovanie srdca je veľmi obťažné, srdce mu bije, blany na krku sú červené, skoro bez pretrhnutia kaše, chuť na jedlo, trus a moč sa nepremení. Prudkosť, stupeň a trvanie nemoci závisí od počasia. Keď horúčosti pribýva, i ťažkosti dechu pribýva, oproti chladnejšie, zvláštne daždivé počasie zahojí tú chorobu alebo aspoň ju veľmi uľavuje. Pravdaže, veľký vplyv na túto chorobu má i robota, lebo čím je namáhavejšia, tým ťažšie dýcha zvieria. Mnohokrát sme už mohli zkusiť, že kone ťažkou prácou obťažné v letnej horúčosti na raz len sklesly a niekoľko dní ležaly nevládne a vysilené, ba neraz ani nevstanú viacej.

Ťažký dech a následkom toho, keď sa dostaví potenie sa v lete podľa mienky zkusených zvieracích lekárov, je to neliečiteľná choroba. Jestli že však dlho netrvá, možno jej tak od-

pomôcť, že zvieratu dáme každodenne sanytry, glauberovej (horkej) soli alebo soľnej kyseliny. Avšak o mnoho ľahšie je predísť tej chorobe a ju prekaziť, aby nevypukla. K tomu cieľu následovne musíme mať na zreteli: Koňa náchylného k poteniu sa, tedy ťažko dýchajúceho do namáhavšej práce len včas rano, alebo okolo večera voľno zapriať, nie ale, keď je veľká páľivosť. Pred prácou treba zviera chladnou vodou obliať a viac kráť to treba opakovať i medzi prácou, pozor dajúc, aby kôň po obliati studenou vodou nepostál, lež sa pohyboval. Treba sa postarať, aby stajen vždy bola čistá a vetrná.

Ponevadž letné potenie sa je následkom organickej nemoci a zviera naň trpiace len na miernu prácu je súcce, túto chorobu tedy — ačkoľvek v zime a v chladnejšom počasi len sa skrýva a sa neukiaže — smelo môžeme medzi tie choroby počítať, za ktoré predavač rukojemstvo prijať je povinnen.

Boleráz, (prešp. st.) 1896. v júni.

Otvorený list *)

na pána dra Jozefa Neumanna, pravotára v Prešporke a stolického výborníka okresu Nádašského!

Urodzený Pane!

Živo sa rozprávame na poslednú voľbu Nádašskú, kde sme my obce, Nádaš, Boleráz, Bínovce, Horná-Krupá, Biksard vašu osobnosť, ponevadž ste s ľudovým programom vystúpil, za zastupiteľa sebe zvolili; no myslíme že i Vašnosti bude v živej pamäti naša oduševnenosť za vás. Stalo sa následkom vašeho sľubu, ktorý ste nám ľudovej stránke učinil!

S veľkým žiľom a pohnutím mysle čítali sme dopis v našom „Krešťanovi“ v 22. čísle b. m. z Dejte (Dehtic), o novej výborníckej voľbe, medzi iným i to, že ste Vy pri tejto voľbe ohnivo a oduševneno za liberálov kortošoval; nuž jestli je to skutočná pravda, čo my aj veríme! vtedy sa to veru s vašimi sľuby nesrovnáva; naše príslovie hovorí: „Dokial slovo, dotiaľ človek!“ my sme toho presvedčenia, že kto tiskne libeálnu káru ten není opravdivý ľudovák, za jakého sme si my Vás zvolili.

My hore spomenuté obce na základe hore menovaného dopisu, vidíme sa byť oklamané, a jestli je to všetko skutočnosť, inšie nám nepozostáva jako pánu drovi Jozefovi Neumanovi vysloviť našu nedôveru. V mene viacej voličov

Štefan Csavara a Jozef Vadovics.

*) Za toto redakcia zodpovednosť neprijíma.

Knižná polica.

S dobrým svedomím čo najvrejšie odporúčame slovenskému ľudu knižočku, ktorá vyšla pod týmto nápisom: „*Náš ľud*“, jeho biedy a ako mu treba žiť. Úprimné rady tým, ktorým ešte poradiť možno, lebo „komu není rady, tomu není pomoci.“ Napísal A. Bielek. K dostaniu: V Turčianskom Sv. Martine. — *Jeden výtisk stojí len 10 krajciarov.*

ODKAZY REDAKCIE.

Rukopisy nedávame naspák a listy bez podpisu mena neberieme do povahy.

Tur-Sv.-Martin. J. J. Vykonáme podľa vašej žiadosti; čo sa vašej rozprávky týka, okrem toho, že je chybné písaná veľmi razí socializmom; my sme zaiste uprimní priatelia ľudu a všade chudobného zastávame, ale predsia socialistické zásady nebudeme nikdy rozširovať, tedy ste sa veľmi zmýlil, keď ste sa nazdával, že sa i k takýmto vecám dáme upotrebiť. Jestli že vaše články neznáte v inom duchu písať, tak Vám dáme dobrú radu, totiž, aby ste sa na iné noviny obrátil!

Hruštín. P. S. Už sme to mnohokrát spomenuli, že listy bez podpisu neberieme do povahy.

Baňská-Bystriča. Váš list upotrebíme; čo sa kalendárov týka, hneď porobíme poriadky.

Antunovác v Slavonii. M. P. a J. J. Váš list v budúcom čísle Krešťana uverejníme.

Tamže. Od nás ste vždy zdarma dostával jeden výtisk Krešťana a preto i na ďalej prosíme vaše práce; nie len verše, ale aj iné články by ste nám mohol poslať. — Čo sa ešte neuverejnených prác týka, majte len trpezlivosť, všetky svojom čase prídu.

O... K... Ó. M... M. Nebojte sa nič, a smelo mu odpovedzte; o tom ani reči byť nemôže!

Keló. J. S. z. učít. a org. Príde.

Námestovo. K. S. z. Patričnému predplatok vyprší na konci marca 1897.

Kisúca-Nové-Mesto. O. P. A. Peniaze sme dostali; vašej žiadosti sme vyhoveľi.

Bártfa. T. Cz. Sk. Ant. Keď tie patričné výtisky vo väčšej kvantite si objednáte, dáme Vám ich po 25 krajciarov za kus.

Unin. Viacerým. Váš list sme dostali, ponevadž sú to veci už zastaralé, preto ich neuverejníme.

Holič. H. b. J. Z. List Váš sme dostali, ale ho teraz z viacej príčin nemôžeme uverejniť.

Skalica. J. ch. r. Váš list sme dostali; ponevadž ale o tej istej veci sme už viackrát dopisy odtiaľže uverejnili, preto zbytočné by bolo to zas opakovať, ináč vaše náhľady len pochválif musíme; držte sa tak i na budúco.

Detva. Demograd. Váš veršík je planý, preto ho neuverejníme.

Šurany. J. G. Váš dopis sme síce dostali, ale ho pre mnohé príčiny nemôžeme upotrebiť.

Naháč. A. R. O tej voľbe, pri ktorej ste, Vy Pane, nepriam krásny zástoj hral, my sme ináč uvedomení, nie tak, ako Vy píšete, a preto vaše osvedčenie v našom Krešťanovi neuverejníme, lebo už i z vašeho samého listu vykuká, že sa vec trochu ináč má.

Hajník. V. P. M. M. V budúcom čísle.

O. Ar. O. Vaše zásady schvaľujeme, ale váš dopis teraz neuverejníme.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korrešpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je unavanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví poštaru, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý poštový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten ošoh, že poštári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

OBCHODNÉ ZPRÁVY.

1. Zbožie: Pšenica 6.70—7.05 zl. Raž 6.20—6.35 zl. Jačmen na krm 4.40—4.70 zl. do pálenic 5.10—5.70 zl. na várku 0.00—0.00. Oves: 6.05—6.35. Kukurica: 4.05—4.10. Proso: 5.25—5.50. Vo Viedni každý mc. o 50 krov dražší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 10.25—10.35. Koprné semeno: 09.00—10.00

3. Strova: Veľká biela fízula 7.50—7.75; tmavá 8.50—9.00 okruhlá: 7.50—7.75, tarkavá 5.90—6.00. Šošovica 5.50—22. Hrach 8.00—12.00. Čistý 10.00—21.00 zl.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 15—16. Burgyňa 1.60—1.70. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petrželeľem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 2.20—2.80. Slama. Na postielanie: 1.25—1.50. Žup 2.20—2.40

6. Siatie: Červená ďatelina 26—32. Lucerna 35—42 zl. Jarní adník 6.00—6.50 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: 090 hospodárskych volov; 203 dojných kráv. Následovné boly ceny. Výborná pára volov do jarma do 330—345 zl. Dojné kravy: za jeden kus 50—150 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 0555 kusov oviec. Ceny: 11—14.00 zl. za páru, a 18—20 kr. za živý kilo. Sviňský trh: za kilogram 16—18. V salašoch 0000 kusov bolo umiestnené.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapľaný: 26—30 zl. Vosk 164—165. Vajca 50—55. Loj. Maslo I. 80—180 zl. II. 60—110 mc. Slanina 45.50—49. udena 00—00.00 zl.

9. Remeň funtový od 152—185 kl. teryc 135—156

10. Kraviny vrázkované 170—180.

11. Tefaciny barnavé 12—13 kl. 420—440.

12. Tefaciny najl. viksovky 420—440, stredné 350—365 ťažené a vrázkované 330—340, blysk. remeň najlepší 150—165 prsné listy 160—165.

Zodpovedný redaktor: Mikuláš Lepšényi.

Hľadám na odkúpu pre svoju potrebu I. a II. diel, hlavne ale I. diel nekdy učobnej knihy pod názvom: „Slovenská čítanka. Sostavil Emil Černý, professor na kr. kath. vyšš. gym. baňskobystrickom. 1865.“

Štefan Holesek, učiteľ a organista v Bogdány (pri Trnave.)

Lurdská voda

zo zázračného prameňa, v pôvodných litrových sklenicách je k dostaniu — **jedine** —

u Gustáva Stampfl,

v Budapešti VIII. Gólya-ulica čís. 23.

Cena bezpoplatku spolu so zaobalením 2 zl. 10 kr. ďalej ručníky Sv. Veroniky s hodovernými listinami, kus za 1 zl.

Splácováce

zástavné (nemovité) pôžičky

na majetky, domy, pozemky, dielne,

na kratší alebo dlhší čas, skrze ústav nevypovedateľne, pod naj-
výhodnejšími podmienkami, taktiež

poverenia na tržnici

(prípadne i bez okrytia hotovosti)

ďalej kúpu, predaj, čaru, prenájem, jako tiež osobný
úver odporúča: vydavateľstvo

„AGRARIA“

(Hlavné zastupiteľstvo hollandskej úverkovej banky)

BUDAPEŠŤ, Kerepeši-út číslo 73.

Papier makulatúrový

je k dostaniu u nás našej; metrický
cent stojí 6 zl. 50 kr.

OZNAMY

PRE NAŠE NOVINY VYLUČNE

LEN VYDAVATEĽSTVO

„KREŠTANA“

PRIJIMA.

— BUDAPEST, —

Prater-ulica číslo 44.

Za oznamy sa musí hneď platiť.

RÉTAY a BENEDEK

PREDTÝM

KRISZTA A JEHO SPOLOČNÍK,

dielňa omšových šatov, cirkev. náradí, zástav a spolkových praporov.

V BUDAPEŠTI, IV. Lipót-utca číslo 21.

Jediní dovážači, Osvieten. a Dôstojného pána kaločského arcibiskupa Juraja Császku a

— „BUDAPEŠŤANSKÉHO OLTÁRNEHO“ —
spolku.

Odporúčajú svoj hojne nastrojený sklad, menovite:

Gríšové šaty, kostolné prapory, hasičské, školské, spolkové pohrabné, remeselnícko-spevove-spolkové zástavy. Monštrancie, kalichy, ciboria, kríže, kadidlá, oltárové lampy, sviečne, ligotavé sviečne, sochy vo veľkom výbere. Prijmeme i maľovanie štaciových obrazov, svätých obrázkov, oltára, mariánske tróny, Kristové hroby a kazateľnice podľa jakéhokoľvek kresu umelecky vyhotovujeme. Cirkevné látky, čipky, stenové krížiky, kríže na pút vo veľkom výbere sú na našom sklade.

Na žiadosť ochotne posielame bez poplatku, soznamy ceny, príhodne vzory.

☞ Velebným farským úradom. ☜

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetky cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávad na sklade sú a hneď sa môžu poslať: Testinorium Confirmationis 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

SOBÁŠNE A SMRTNÉ LISTY,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knižočky pre údy občianskych spolkov a knižočky splácováce.

☞ Kus týchto 12 stranových knižoček so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr. Okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakéhokoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavenych obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne vytisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1895. (VIII., Práter-ulica 44.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.